

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే

॥ విశ్వరూపదర్శనయోగో నామ ఏకాదశోఽధ్యాయః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ విశ్వరూపదర్శనయోగో నామ ఏకాదశోఽధ్యాయః ॥

అర్జున ఉవాచ

మదనుగ్రహాయ పరమం గుహ్యమధ్యాత్మసంజ్ఞితం ।
యత్త్వయోక్తం వచస్తేన మోహోఽయం విగతో మమ ॥ 11.1 ॥

భవాప్యయౌ హి భూతానాం శ్రుతౌ విస్తరశో మయా ।
త్వత్తః కమలపత్రాక్ష మాహాత్మ్యమపి చావ్యయం ॥ 11.2 ॥

ఏవమేతద్యథాత్థ త్వమాత్మానం పరమేశ్వర ।
ద్రష్టుమిచ్ఛామి తే రూపమైశ్వరం పురుషోత్తమ ॥ 11.3 ॥

మన్యసే యది తచ్ఛక్యం మయా ద్రష్టుమితి ప్రభో ।
యోగేశ్వర తతో మే త్వం దర్శయాత్మానమవ్యయం ॥ 11.4 ॥

శ్రీభగవానువాచ

పశ్య మే పార్థ రూపాణి శతశోఽథ సహస్రశః ।
నానావిధాని దివ్యాని నానావర్ణాకృతీని చ ॥ 11.5 ॥

పశ్యాదిత్యాన్వసూనుద్రానశ్వినౌ మరుతస్తథా ।
బహునాన్యదృష్టపూర్వాణి పశ్యాశ్చర్వాణి భారత ॥ 11.6 ॥

ఇహైకస్థం జగత్కృత్స్నం పశ్యాద్య సచరాచరం ।
మమ దేహీ గుడాకేశ యచ్ఛాన్యద్ ద్రష్టుమిచ్ఛసి ॥ 11.7 ॥

న తు మాం శక్యసే ద్రష్టుమనేనైవ స్వచక్షుషా ।
దివ్యం దదామి తే చక్షుః పశ్య మే యోగమైశ్వరం ॥ 11.8 ॥

సంజయ ఉవాచ

ఏవముక్త్వా తతో రాజన్మహాయోగేశ్వరో హరిః |
దర్శయామాస పార్థాయ పరమం రూపమైశ్వరం || 11.9 ||

అనేకవక్త్రనయనమనేకాద్భుతదర్శనం |
అనేకదివ్యాభరణం దివ్యానేకోద్యతాయుధం || 11.10 ||

దివ్యమాల్యాంబరధరం దివ్యగంధానులేపనం |
సర్వాశ్చర్యమయం దేవమనంతం విశ్వతోముఖం || 11.11 ||

దివి సూర్యసహస్రస్య భవేద్యుగపదుత్థితా |
యది భాః సదృశీ సా స్యాద్భాసస్తస్య మహాత్మనః || 11.12 ||

తత్రైకస్థం జగత్కృత్స్నం ప్రవిభక్తమనేకథా |
అపశ్యద్దేవదేవస్య శరీరే పాండవస్తదా || 11.13 ||

తతః స విస్మయావిష్టో హృష్టరోమా ధనంజయః |
ప్రణమ్య శిరసా దేవం కృతాంజలిరభాషత || 11.14 ||

అర్జున ఉవాచ

పశ్యామి దేవాంస్తవ దేవ దేహే
సర్వాంస్తథా భూతవిశేషసంఘాన్ |
బ్రహ్మాణమీశం కమలాసనస్థం
ఋషీంశ్చ సర్వానురగాంశ్చ దివ్యాన్ || 11.15 ||

అనేకబాహూదరవక్త్రనేత్రం

పశ్యామి త్వాం సర్వతోఽనంతరూపం |
నాంతం న మధ్యం న పునస్తవాదిం
పశ్యామి విశ్వేశ్వర విశ్వరూపం || 11.16 ||

కిరీటినం గదినం చక్రిణం చ
 తేజోరాశిం సర్వతో దీప్తిమంతం ।
 పశ్యామి త్వాం దుర్నిరీక్ష్యం సమంతాత్
 దీప్తానలార్యద్యుతిమప్రమేయం ॥ 11.17 ॥

త్వమక్షరం పరమం వేదితవ్యం
 త్వమస్య విశ్వస్య పరం నిధానం ।
 త్వమవ్యయః శాశ్వతధర్మగోప్తా
 సనాతనస్త్వం పురుషో మతో మే ॥ 11.18 ॥

అనాదిమధ్యాంతమనంతవీర్యం
 అనంతబాహుం శశిసూర్యనేత్రం ।
 పశ్యామి త్వాం దీప్తహలతాశవక్త్రం
 స్వతేజసా విశ్వమిదం తపంతం ॥ 11.19 ॥

ద్యావాపృథివ్యోరిదమంతరం హి
 వ్యాప్తం త్వయైకేన దిశశ్చ సర్వాః ।
 దృష్ట్వాద్భుతం రూపముగ్రం తవేదం
 లోకత్రయం ప్రవృథితం మహాత్మన్ ॥ 11.20 ॥

అమీ హి త్వాం సురసంఘా విశంతి
 కేచిద్భీతాః ప్రాంజలయో గృణంతి ।
 స్వస్తీత్యుక్త్వా మహర్షిసిద్ధసంఘాః
 స్తువంతి త్వాం స్తుతిభిః పుష్కలాభిః ॥ 11.21 ॥

రుద్రాదిత్యా వసవో యే చ సాధ్యా
 విశ్వేఽశ్వినౌ మరుతశ్చోష్మపాశ్చ ।
 గంధర్వయక్షాసురసిద్ధసంఘా
 వీక్షంతే త్వాం విస్మితాశ్చైవ సర్వే ॥ 11.22 ॥

రూపం మహాత్తే బహువక్త్రనేత్రం
 మహాబాహో బహుబాహూరుపాదం |
 బహూదరం బహుదంష్ట్రాకరాలం
 దృష్ట్వా లోకాః ప్రవృథితాస్తథాహం || 11.23 ||

నభఃస్పృశం దీప్తమనేకవర్ణం
 వ్యాతాననం దీప్తవిశాలనేత్రం |
 దృష్ట్వా హి త్వాం ప్రవృథితాంతరాత్మా
 ధృతిం న విందామి శమం చ విష్ణో || 11.24 ||

దంష్ట్రాకరాలాని చ తే ముఖాని
 దృష్ట్వైవ కాలానలసన్నిభాని |
 దిశో న జానే న లభే చ శర్మ
 ప్రసీద దేవేశ జగన్నివాస || 11.25 ||

అమీ చ త్వాం ధృతరాష్ట్రస్య పుత్రాః
 సర్వే సహైవావనిపాలసంఘైః |
 భీష్మో ద్రోణః సూతపుత్రస్తథాసౌ
 సహస్మదీయైరపి యోధముఖ్యైః || 11.26 ||

వక్త్రాణి తే త్వరమాణా విశంతి
 దంష్ట్రాకరాలాని భయానకాని |
 కేచిద్విలగ్నా దశనాంతరేషు
 సందృశ్యంతే చూర్ణితైరుత్తమాంగైః || 11.27 ||

యథా నదీనాం బహవోఽంబువేగాః
 సముద్రమేవాభిముఖా ద్రవంతి |
 తథా తవామీ నరలోకవీరా
 విశంతి వక్త్రాణ్యభివిజ్వలంతి || 11.28 ||

యథా ప్రదీప్తం జ్వలనం పతంగా
 విశంతి నాశాయ సమృద్ధవేగాః |
 తద్దైవ నాశాయ విశంతి లోకాః
 తవాపి వక్త్రాణి సమృద్ధవేగాః || 11.29 ||

లేలిహ్యాసే గ్రసమానః సమంతాత్
 లోకాన్సమగ్రాన్వదనైర్జ్వలద్భిః |
 తేజోభిరాపూర్య జగత్సమగ్రం
 భాసస్తవోగ్రాః ప్రతపంతి విష్ణో || 11.30 ||

ఆఖ్యాహి మే కో భవానుగ్రరూపో
 నమోఽస్తు తే దేవవర ప్రసీద |
 విజ్ఞాతుమిచ్ఛామి భవంతమాద్యం
 న హి ప్రజానామి తవ ప్రవృత్తిం || 11.31 ||

శ్రీభగవానువాచ
 కాలోఽస్మి లోకక్షయకృత్ప్రవృద్ధో
 లోకాన్సమాహర్తుమిహ ప్రవృత్తః |
 ఋతేఽపి త్వాం న భవిష్యంతి సర్వే
 యేఽవస్థితాః ప్రత్యనీకేషు యోధాః || 11.32 ||

తస్మాత్త్వముత్తిష్ఠ యశో లభస్వ
 జిత్వా శత్రూన్ భుంక్ష్వ రాజ్యం సమృద్ధం |
 మయైవైతే నిహతాః పూర్వమేవ
 నిమిత్తమాత్రం భవ సవ్యసాచిన్ || 11.33 ||

ద్రోణం చ భీష్మం చ జయద్రథం చ
 కర్ణం తథాన్యానపి యోధవీరాన్ |

మయా హతాంస్త్వం జహి మా వ్యధిష్ఠా
యుధ్యస్వ జేతాసి రణే సపత్నాన్ || 11.34 ||

సంజయ ఉవాచ
ఏతచ్ఛ్రుత్వా వచనం కేశవస్య
కృతాంజలిర్వేపమానః కిరీటీ |
నమస్కృత్వా భూయ ఏవాహ కృష్ణం
సగద్గదం భీతభీతః ప్రణమ్య || 11.35 ||

అర్జున ఉవాచ
స్థానే హృషీకేశ తవ ప్రకీర్త్యా
జగత్ప్రహృష్యత్యనురజ్యతే చ |
రక్షాంసి భీతాని దిశో ద్రవంతి
సర్వే నమస్యంతి చ సిద్ధసంఘాః || 11.36 ||

కస్మాచ్ఛ తే న నమేరన్మహాత్మన్
గరీయసే బ్రహ్మణోఽప్యాదికర్తే |
అనంత దేవేశ జగన్నివాస
త్వమక్షరం సదసత్తత్పరం యత్ || 11.37 ||

త్వమాదిదేవః పురుషః పురాణః
త్వమస్య విశ్వస్య పరం నిధానం |
వేత్తాసి వేద్యం చ పరం చ ధామ
త్వయా తతం విశ్వమనంతరూప || 11.38 ||

వాయుర్యమోఽగ్నిర్వరుణః శశాంకః
ప్రజాపతిస్త్వం ప్రపితామహశ్చ |
నమో నమస్తేఽస్తు సహస్రకృత్వః
పునశ్చ భూయోఽపి నమో నమస్తే || 11.39 ||

నమః పురస్తాదథ పృష్ఠతస్తే
 నమోఽస్తు తే సర్వత ఏవ సర్వ |
 అనంతవీర్యామితవిక్రమస్త్వం
 సర్వం సమాప్నోషి తతోఽసి సర్వః || 11.40 ||

సఖేతి మత్స్యా ప్రసభం యదుక్తం
 హే కృష్ణ హే యాదవ హే సఖేతి |
 అజానతా మహిమానం తవేదం
 మయా ప్రమాదాత్ప్రణయేన వాఽపి || 11.41 ||

యచ్ఛావహాసార్థమసత్యోఽసి
 విహారశయాసనభోజనేషు |
 ఏకోఽథవాప్యచ్యుత తత్సమక్షం
 తక్షామయే త్వామహమప్రమేయం || 11.42 ||

పితాసి లోకస్య చరాచరస్య
 త్వమస్య పూజ్యశ్చ గురుర్గరీయాన్ |
 న త్వత్సమోఽస్త్వభ్యధికః కుతోఽన్యో
 లోకత్రయేఽప్యప్రతిమప్రభావ || 11.43 ||

తస్మాత్ప్రణమ్య ప్రణిధాయ కాయం
 ప్రసాదయే త్వామహమీశమీడ్యం |
 పితేవ పుత్రస్య సఖేవ సఖ్యుః
 ప్రియః ప్రియాయార్హసి దేవ సోఽఘం || 11.44 ||

అదృష్టపూర్వం హృషితోఽస్మి దృష్ట్వా
 భయేన చ ప్రవ్యధితం మనో మే |
 తదేవ మే దర్శయ దేవ రూపం
 ప్రసీద దేవేశ జగన్నివాస || 11.45 ||

కిరీటినం గదినం చక్రహస్తం
 ఇచ్ఛామి త్వాం ద్రష్టుమహం తథైవ |
 తేనైవ రూపేణ చతుర్భుజేన
 సహస్రబాహో భవ విశ్వమూర్తే || 11.46 ||

శ్రీభగవానువాచ
 మయా ప్రసన్నేన తవార్జునేదం
 రూపం పరం దర్శితమాత్మయోగాత్ |
 తేజోమయం విశ్వమనంతమాద్యం
 యన్మే త్వదన్యేన న దృష్టపూర్వం || 11.47 ||

న వేద యజ్ఞాధ్యయనైర్న దానైః
 న చ క్రియాభిర్న తపోభిరుగ్రైః |
 ఏవంరూపః శక్య అహం నృలోకే
 ద్రష్టుం త్వదన్యేన కురుప్రవీర || 11.48 ||

మా తే వ్యథా మా చ విమూఢభావో
 దృష్ట్వా రూపం ఘోరమీదృఙ్మమేదం |
 వ్యపేతభీః ప్రీతమనాః పునస్త్వం
 తదేవ మే రూపమిదం ప్రపశ్య || 11.49 ||

సంజయ ఉవాచ
 ఇత్యర్జునం వాసుదేవస్తథోక్త్వా
 స్వకం రూపం దర్శయామాస భూయః |
 ఆశ్వాసయామాస చ భీతమేనం
 భూత్వా పునః సౌమ్యవపుర్మహాత్మా || 11.50 ||

అర్జున ఉవాచ

దృష్ట్వేదం మానుషం రూపం తవ సౌమ్యం జనార్దన |
ఇదానీమస్మి సంవృత్తః సచేతాః ప్రకృతిం గతః || 11.51 ||

శ్రీభగవానువాచ

సుదుర్దర్శమిదం రూపం దృష్టవానసి యన్మమ |
దేవా అప్యస్య రూపస్య నిత్యం దర్శనకాంక్షిణః || 11.52 ||

నాహం వేదైర్న తపసా న దానేన న చేజ్యయా |
శక్య ఏవంవిధో ద్రష్టుం దృష్టవానసి మాం యథా || 11.53 ||

భక్త్యా త్వనన్యయా శక్య అహమేవంవిధోఽర్జున |
జ్ఞాతుం ద్రష్టుం చ తత్త్వేన ప్రవేష్టుం చ పరంతప || 11.54 ||

మత్కర్మకృన్మత్పరమో మద్భక్తః సంగవర్జితః |
నిర్వైరః సర్వభూతేషు యః స మామేతి పాండవ || 11.55 ||

|| ఇతి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే విశ్వరూపదర్శనయోగో నామ ఏకాదశోఽధ్యాయః ||